

Antero Rinne

ROCHDALELAISEN

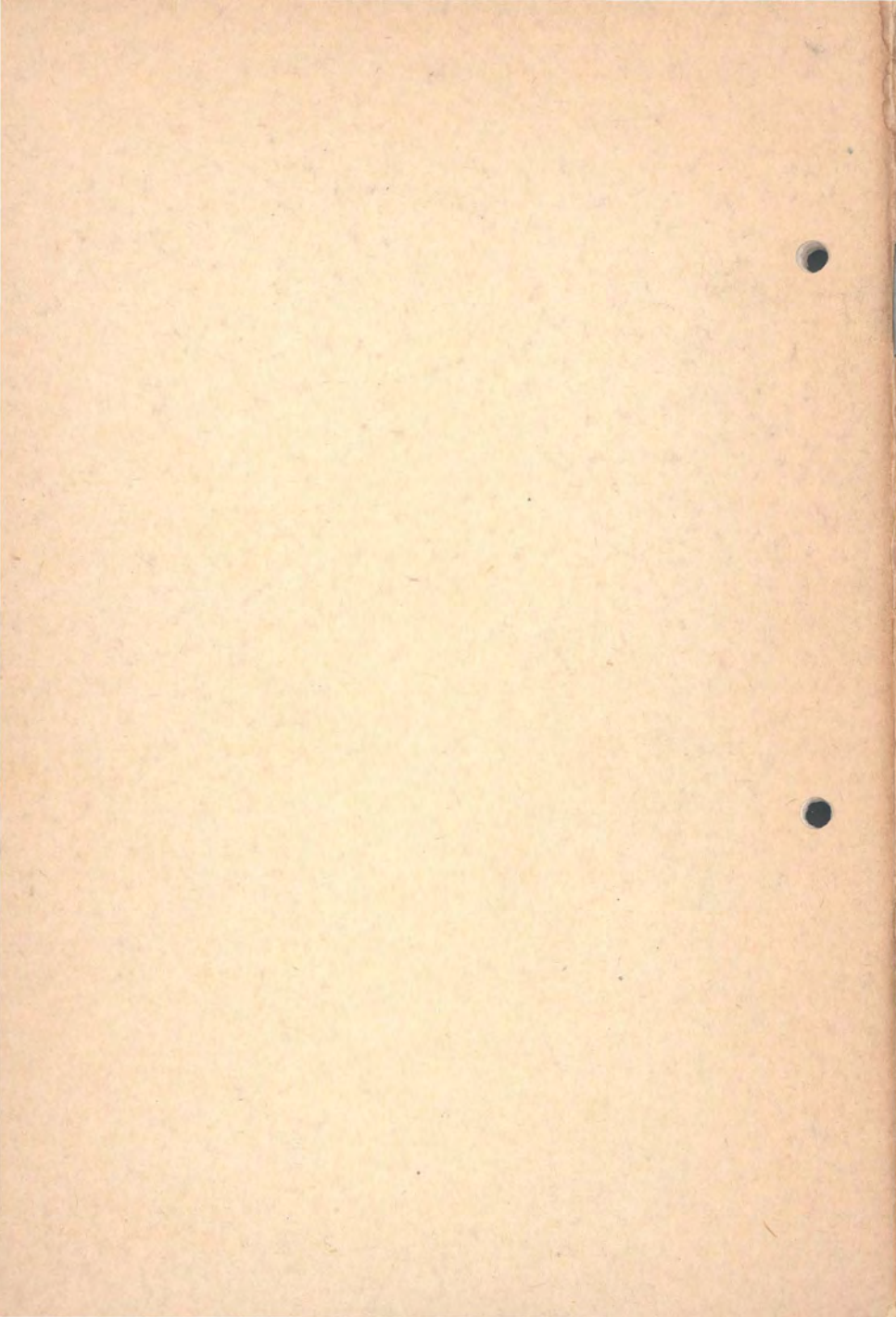
OSUUSKAUPPALIIKKEEN

VARSINAISET

JA

LISÄPERIAATTEET

Antero Rinne

ROCHDALELAISEN

OSUUSKAUPPALIIKKEEN

VARSINAISET

JA

LISÄPERIAATTEET

KULUTUSOSUUSKUNTIEN
KESKUSLIITTO · 1944

Antons Rinas

ROCHDALELAISEN

OSUUSKAPPAALIKKEEN

VARSINAIST

JA

LISPERIAATTEET

Helsinki 1944

Kulutusosuuskuntien Keskusliiton Kirjapaino

Kansainvälisen osuustoimintaliiton (KOL) piirissä pohdittiin 1930-luvulla vilkkaasti kysymystä, mitkä ovat ns. Rochdalen osuustoimintaperiaatteet. Tämä pohdinta johtui siitä, että eri tutkijat olivat tulkinneet nuo kuuluisat periaatteet varsin eri tavoin; ei vain periaatteiden määrä vaihdellut, vaan myös niiden sisällys. Tämä moninainen tulkinta taas johtui siitä tunnetusta tosiasiasta, että uranuurtajat enempää kuin Rochdalen myöhemmätkään osuuskauppamiehet eivät itse koskaan olleet määritelleet täsmällisesti ja yhtenäisesti toimintaperiaatteitaan. Nämä

periaatteet ovat siroteltuina osaksi osuuskaupan sääntöihin, vuosikirjaan ja pöytäkirjoihin, osaksi Holyoaken tunnettuun uranuurtajien historiaan ja osaksi niitä ei kirjallisesti ole lainkaan kiinnilyöty, vaan ne ovat vuosien kuluessa ilman muuta kristallisoituneet osuuskaupalliseksi käytännöksi.

Kun maailman osuuskauppaliikkeelle epäilemättä oli tärkeätä tietää, mitkä olivat varsinaiset Rochdalen periaatteet, asetettiin Wienissä 1930 pidetyssä KOLn kongressissa erityinen komitea "tarkistamaan ns. Rochdalen osuustoimintaperiaatteita ja kysymystä niiden soveltamisesta käytäntöön". Kuten huomataan, tutkittavana oli itse asiassa kaksi eri kysymystä:

- 1) mitkä olivat Rochdalen kankurien periaatteet, ja
- 2) mitkä niistä soveltuvat käytäntöön?

Historiallinen tutkimus osoitti sen, mikä jo aikaisemminkin oli tunnettua, että Rochdalen osuuskauppamiehillä oli hyvin paljon periaatteita, joista toiset ovat jääneet pysyvästi käytäntöön ja toiset ovat karsiutuneet pois. Viimeksimainituista voisi mainita esimerkiksi kokosuustoiminnallisen siirtola-aaheen, joka vielä 1854 tienraivaajien vuosikirjassa mainitaan

osuuskauppaliikkeen tarkoituksena kuuluu sekä työntekijäin voittoon osallistumisen, joka samaten alkuaikoina näytteli suurta osaa, ja jotka molemmat Holyoake historiassaan katsoo Rochdalen periaatteisiin kuuluviksi. Itse asiassa päähuomio KOLn alullepanemassa keskustelussa kohdistuikin jälkimmäiseen mainituista kysymyksistä, eli kysymykseen, mitkä Rochdalen periaatteista soveltuvat nykyaikaiseen osuuskauppa-toimintaan, eli mitkä nykyaikaisen osuuskauppaliikkeen kannalta ovat Rochdalen periaatteet.

Että näin oli asianlaita, käy ilmi kysymyksen kehityksestäkin. Kun komitea näet esitti raporttinsa Lontoon v. 1934 pidetyille kongressille, eräät osuuskauppamaat, ennen kaikkea Englanti, eivät voineet hyväksyä sitä, että puolueettomuus ja käteiskauppa olisivat luettavat sellaisiin periaatteisiin, joista poikkeaminen merkitsisi luopumista oikeiden osuustoiminnallisten periaatteiden pohjalta. Tästä syystä asia sillä kertaa lykättiin. Ja kuitenkin mainitut periaatteet olivat uranuurtajien osuuskaupan tärkeimpiä ja vankkumattomimpia periaatteita. Tämä kannanotto johtui ennen kaikkea siitä, että Englannissa osuuskauppaliike oli kasvanut paljon yli uranuurtajain kaupan mittojen. Perustamalla oman osuustoimintapuolueen se oli lähtenyt poliittiseen toimintaan ja toisaalta

se oli myös varsin laajassa mitassa luopunut käteiskaupasta. Yksimielisyyteen päästiin siten, että englantilaiset Pariisissa v. 1937 pidetyssä kongressissa yhtyivät kannattamaan ruotsalaisten kompromissiehdotusta, jonka mukaan avoin jäsenyys, kansanvaltainen hallinto, ylijäämänjako ostosten mukaan ja rajoitettu pääoman korko olivat Rochdalen varsinaisia periaatteita. Sen sijaan kolme viimeistä periaatetta nim. poliittinen ja uskonnollinen puolueettomuus, käteismaksu ja sivistystyön edistäminen, "vaikka ne", kuten päätöslauselmassa sanottiin, "epäilemättä ovatkin osana rochdalelaisesta järjestelmästä, niin niitä voidaan pitää vain tärkeinä toimintaja järjestemuotomenettelytapoina eikä varsinaisina periaatteina, joita noudattamasta kieltäytyminen hävittäisi liikkeen osuustoiminnallisen luonteen."

ROCHDALEN VARSINAISET PERIAATTEET

Kansainvälisen osuustoimintaliiton päätöksellä määrättiin lopullisesti Rochdalen periaatteet, joita katsottiin olevan seitsemän. Niiden merkitys ja laajakantoisuus käy esille seuraavasta selvittelystä.

1. **Avoin jäsenyys.** Periaate voidaan epäsuorasti lukea alkuperäisten sääntöjen 13. pykälästä, jossa määrättiin, että jokaista, joka halusi liittyä jäseneksi, tuli kahden jäsenen ehdottaa hallitukselle. Käytäntö muodostui joka tapauksessa sellaiseksi, että Rochdalen uranuor-

tajat julistivat jäsenyyden osuuskunnassaan avoimeksi kaikille, jotka olivat valmiit liittymään siihen rakentavassa mielessä. He eivät halunneet vetää mitään sukupuoli-, ammatti- tai kansallisuusrajoja eivätkä välittäneet siitä, min-kälaiset mielipiteet jäseneksi liittävällä oli poliittisissa tai uskonnollisissa kysymyksissä tai mi-hin rotuun tai kieliryhmään he kuuluivat.

Osuuskunta ei siis saa olla suljettu käsittä-mään vain jotakin valittua ja rajoitettua jouk-koa. Sen osuuskunni määrä ei siis kuten osake-yhtiön osakkeiden saa olla rajoitettu. Sitä se ei saa olla jo siksi, että uranuurtajat katsoi-vat yrityksellään olevan suuren yhteiskunnalli-sen päämäärän. Avoimen jäsenyyden ansiosta osuuskuppaliikkeestä on muodostunut yhä laa-jeneva yhteiskunnallinen liike.

Avoimen jäsenyyden periaatteeseen sisältyy myös, että jokaisella, joka niin tahtoo, on oi-keus vapaasti erota osuuskunnasta.

2. *Demokraattinen I. kansanvaltainen hallinto.* Tätä periaatetta ei ole alkuperäisissä säännöissä. Se liitettiin niihin sääntöjen muutoksen yhtey-dessä v. 1845, mutta sitä toteutettiin varmuu-della jo alusta alkaen.

Rochdalen uranuurtajat siis määräsivät, että heidän osuuskunnassaan tuli jokaisella, sekä

miehellä että naisella, olla yksi ääni riippumatta hänen osuuksiensa luvusta.

Kansanvalta merkitsee, että valta osuuskunnissa ja niiden keskusliikkeissä viimekädessä on kansalla, so. jäsenillä. Siksi esim. kansallissosialistinen, herruusperiaatteeseen perustuva johtajavalta on osuuskauppaliikkeelle täysin vieras. Jäsenillä on oikeus välittömästi tai välillisesti edustajistonsa kautta päättää osuuskunnan tärkeimmistä kysymyksistä. Lisäksi he aluekokouksissa saavat tuoda toivomuksensa ja arvostelunsa johdon ja hallintoelinten tietoon. Kansanvalta merkitsee siis jäsenten kontrolli- eli valvontaoikeutta. Tämä taas edellyttää liikkeen jäsenistön keskuudessa jatkuvaa ja tehokasta valistustyötä, jonka tarkoituksena on syventää jäsenten tietoisuutta osuustoimintaliikkeen periaatteista, menettelytavoista ja tarkoituksiperistä, herättää ja ylläpitää jäsenistön mielenkiintoa liikkeen asioihin ja niiden valvontaan sekä kehittää sen kykyä harjoittaa tällaista valvontaa mahdollisimman tehokkaasti.

Kansanvaltaiseen hallintoon kuuluu edelleen, että osuuskaupallisten järjestöjen hallintoelimet ja jäsenistö pidetään asioiden tasalla, ts. heille annetaan aika ajoin ja riittävän useasti seikka- peräisiä selostuksia järjestön toiminnasta.

Kansanvaltaisuuden sisältö lausuntovapaus.

Jokaisella jäsenellä tai edustajalla on oikeus osuuskunta- tai aluekokouksissa ilmaista mielihäviönsä, so. arvostella havaitsemiaan epäkoh-
tia tai tehdä parannusehdotuksia. Huolenpito osuusliikkeen menestyksestä suorastaan velvoit-
taa hänet siihen. Tärkeätä on kuitenkin huo-
mata, että arvostelu voi olla joko rakentavaa
tai repivää. Rakentavaa on arvostelu, joka ei
pane vaaralle alttiiksi itse osuuskunnan ole-
massaoloa tai menestystä. Oikea kansanvaltai-
suus edellyttää vain rakentavaa arvostelua.
Muussa tapauksessa kansanvalta voi hävittää
järjestön ja siis myöskin itsensä.

Kansanvaltainen hallinto ja valvonta ovat epä-
ilemättä kaikkein tärkein ehto osuuskunnan me-
nenestykselle. Silloin kun kansanvaltaisuus osuus-
liikkeestä häviää, se pian menettää tosi osuus-
toiminnallisen luonteensa. Kansanvalta on yhtä
tärkeä osuustoiminnalle kuin ravinto on ihmi-
selle.

3. *Ylijäämän palautus ostosten mukaan.* Peri-
aate esiintyy jo uranuurtajien ensimmäisissä
säännöissä. Tämän osuustoiminnallisista liike-
periaatteista ehkä tärkeimmän, joka tosin ai-
kaisemminkin oli tunnettu, keksi nähtävästi itse-
näisesti yksi kankureista, nimeltä *Charles Ho-*
warth. Osuuskaupallisen järjestön ylijäämä, jota

on virheellistä nimittää voitoksi, on jäsenten ostoksiensa kautta keräämää säästöä, joka jaetaan heille takaisin, mikäli sitä ei käytetä osuuskauhallisen järjestön toiminnan lujittamiseen ja laajentamiseen, sosiaalisten etujen järjestämiseen jäsenistölle, lahjoituksiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin jne. Ylijäämää palautetaan siis kullekin jäsenelle sen mukaan, kuin hän ostoksillaan on sen kerääntymistä edistänyt, eikä siis kapitalistiseen tapaan jäsenten osuuspääomalle (vrt. osakeyhtiöt).

4. *Rajoitettu pääoman korko.* Koska osuuskaukat on perustettu keskinäisen avun pohjalla tarpeita tyydyttämään eikä kapitalistisessa ansiotarkoituksessa, määrättiin osuuksille maksettava korko jo uranuurtajien ensimmäisissä säännöissä rajoitetuksi, so. 3.5 %:ksi ja korotettiin seuraavan vuoden sääntöjen muutoksessa 5 %:ksi. Suomessa se on yleisesti määrätty 6 %:ksi. Sen korkeus riippuu vallitsevasta korkokannasta. Se on vain korko lainatulle pääomalle eikä siis mitenkään muistuta osakeyhtiöiden osinkoa.

Mainitut neljä periaatetta ovat siis osuustoinnalle olennaiset, so. ilman niitä yhteisöä ei voida pitää osuuskuntana. Seuraavat ovat tär-

keitä toiminta- ja järjestömenetelmiä, joita Suomeksi noudatetaan.

5. Poliittinen ja uskonnollinen puolueettomuus. Periaatteesta ei ollut mitään määräystä säännöissä, mutta käytäntöä noudatettiin alusta alkaen. Jo kolmas owenilainen kongressi v. 1832 oli käsitellyt asiaa ja antanut siitä puoltavan julkilausuman.

Rochdalen uranuurtajat hyvin käsittivät, että mitä suuremman joukon kuluttajia he onnistuivat liittämään osuuskuntansa jäseniksi, sitä suuremmat aineelliset edut oli odotettavissa osuuskunnan toiminnasta ja sitä suuremmat kehittymismahdollisuudet oli itse osuuskauppaliikkeellä. Vain sillä edellytyksellä osuuskauppaliike voi toteuttaa tarkoituksensa. Sen vuoksi he halusivat alusta pitäen rakentaa osuuskuntansa sellaiselle perustalle, että kaikki kysymykset, jotka saattaisivat synnyttää vakavaa erimielisyyttä osuuskunnan jäsenten keskuudessa tai vaikuttaa hajoittavasti osuuskunnan jäsenistöön, pidettäisiin osuuskunnan toimintapiirin ulkopuolella ja rajoitettaisiin ainoastaan sellaisten kysymysten käsittelyyn, joihin nähden jäsenet voisivat mahdollisesti erilaisista uskonnollisista tai poliittisista mielipiteistä huolimatta verraten helposti saavuttaa yksimielisyyden.

Tämä johti heidät noudattamaan puolueettomuutta uskonnollisissa ja poliittisissa kysymyksissä. Tätä periaatetta rochdalelainen osuuskauppaliike edelleenkin noudattaa, ts. samalla kun osuuskunnan jäsenet yksilöinä ovat vapaat kannattamaan mitä uskonnollista tai poliittista mielipidettä hyvänsä, he osuuskauppaliikkeen asioissa jättävät mieliaatteensa hetkeksi sivuun ja puhuvat vain osuuskauppaliikkeen menestystä koskevista asioista.

Vielä vähemmän itse osuuskauppallinen järjestö tai sen toimihenkilöt ovat oikeutetut poikkeamaan poliittisen ja uskonnollisen puolueettomuuden pohjalta. Jonkun määrätyn poliittisen puolueen suosiminen tai avustusten antaminen jollekin puolueelle on varmin keino karakoittaa muiden puolueiden kannattajat osuusliikkeen jäsenistöstä.

Poliittinen puolueettomuus ei kuitenkaan saa mennä niin pitkälle, ettei osuuskauppaliike ryhtyisi puolustamaan edes omaa olemassaoloaan, periaatteitaan ja oikeuksiaan valtiovallan, jonkun ryhmäkunnan tai julkisen sanan taholta tulleita hyökkäyksiä vastaan. Samoin katsotaan osuuskauppaliikkeellä olevan oikeus puuttua sellaiseen yleiseenkin talous- ym. politiikkaan, jossa se *omalta kannaltaan lähtien* voi edistää omia tarkoituksiaan (sellaisia kuin kansainvä-

lisen kaupan edistäminen, sen epätarkoituksenmukaisten rajoitusten vastustaminen, sivistystyön ja sosialipolitiikan edistäminen, kansainvälisen rauhan puoltaminen jne.).

Osuuskauppaliike ei siis ole puolueetonta talousjärjestelmään nähden eikä myöskään sellaiseen talous- tai yhteiskuntapolitiikkaan nähden, joka koskee sen olemassaoloa tai sen omia päämääriä, mutta se on puolueetonta eri puolueisiin nähden. On kuitenkin luonnollista, että se tuntee suurempaa myötätuntoa sellaisia puolueita kohtaan, jotka ovat sitä kohtaan myötämielisiä tai ajavat favalla tai toisella samoja päämääriä, kuin sellaisia, jotka mahdollisesti ovat sitä kohtaan vastustavalla kannalla.

6. *Käteismaksu.* Käteismaksun periaatetta Rochdalen uranuurtajat alusta alkaen pitivät eräänä tärkeimmistä osuuskaupallisista periaatteistaan. Määräys tavataan jo ensimmäisissä säännöissä. *Charles Howarth* oli pitänyt sitä elintärkeänä ja epäilemättä se onkin yksi tekijä Rochdalen osuuskaupan toiminnan onnistumisessa. Vuoden 1832 osuustoimintakongressi oli antanut asiasta julkilausuman, jossa sanottiin, että liiketoiminnassa ei tule ottaa tai antaa luottoa. Todennäköisesti tämäkin lausuma oli uranuurtajille tunnettu. He olivat havainneet,

mitenkä velkakauppa johti taloudelliseen riistoon ja höllensi ostajien taloudellista vastuunalaisuutta. Se oli myös ollut syynä useiden aikaisempien osuuskaupallisten yritysten nurinmenoon.

Puhuttaessa käteiskaupan eduista velkakauppaan verrattuna voidaan osuuskaupallisen järjestön kannalta erottaa: a) taloudelliset edut ja b) moraaliset eli siveelliset edut.

Taloudellisia etuja ovat: 1. huonoista tilisäävistä johtuvien tappioiden välttäminen (tämä voi joskus merkitä huomattavia summia), 2. tilisaatavien perimiskustannusten välttäminen (tämäkin erä voi joissakin tapauksissa olla melko huomattava), 3. vähemmän kirjanpitokustannuksia, joka käteiskauppaa harjoittavissa osuusliikkeissä yleensä on vähempitöistä kuin velkakauppaa harjoittavissa.

Moraalisista eduista mainittakoon: 1. osuusliikkeen parhaiden ostajien — käteisostajien — tyydyttäminen; 2. kaikkien ostajien tasapuolisen kohtelun helpompi toteuttaminen; 3. liikkeenhoitajan tai myymälänhoitajan aseman tekeminen helpommaksi, kun hänen ei tarvitse ratkaista, kenelle annetaan luottoa, kenelle ei (luoton kieltäminen joiltakuilfa, samalla kuin sitä toisille annetaan, useinkin tekee edellisistä osuuskunnan vihamiehiä); 4. osuuskunnan jä-

senten ja ostajien totuttaminen elämään varojensa puitteissa, millä on suuri moraalinen merkitys; 5. yleensä moraalisen vastuunalaisuuden kasvattaminen ja voimistuttaminen osuusliikkeen jäsenistössä ja ostajapiirissä.

Käteismaksun periaatteeseen kuuluu myös se, että osuusliike itse pyrkii vapautumaan luotonantajista ja maksamaan ostonsa käteisellä.

7. *Valistustyön tekeminen.* Valistuksella tarkoitetaan sekä osuuskaupallista että yleistä varsinkin taloudellista ja yhteiskunnallista valistusta. Kasvatustyön tärkeys oli selvinnyt jo 1830-luvun osuuskaupoille, jotka perustivat keskuuteensa kirjastoja. Periaatetta ei kuitenkaan löydetä Rochdalen osuuskaupan ensimmäisistä säännöistä, vaan kirjasto perustettiin vasta 1848 ja vuonna 1853 hyväksyttiin periaate, että 2.5 % ylijäämästä varataan sivistystarkoituksiin.

Osuuskauppaliike on laajenemaan pyrkivä taloudellinen ja aatteellinen liike. Se katsoo tehtäviinsä kuuluvan myös osuuskaupallisen julistuksen. Tekemällä yhä uudet ja uudet ihmisjoukot tietoisiksi osuuskauppaliikkeen olemuksesta ja tehtävistä se voi toivoa heidän liittyvän osuusliikkeen jäseniksi. Osuuskaupallinen julistus on kansanvaltaista, se ei ole "yli-

puhumista", vaan ihmisten tietopuolista valistamista ja aatteellista innostamista.

Jo osuuskauppaliikkeen olemuksen käsittäminen edellyttää verraten laajoja taloudellisia ja yhteiskunnallisia tietoja. Näitä tietoja osuuskauppaliike pyrkii valistustyössään ihmisille antamaan. Mutta jo Rochdalen kankurit katsoivat osuuskauppaliikkeen tehtäviin kuuluvan ei vain tavaroiden hankinnan, vaan myös laajemman sosiaalisen työn tekemisen. Niinpä he valistustyöllä tarkoittivatkin pääasiallisesti yleistä sivistystyötä. He ymmärsivät, mikä suuri merkitys yleisellä sivistyksellä on kaikelle aatteelliselle toiminnalle. Siksi he perustivat kirjastoja tuona aikana, jolloin kirjastoja ja kouluja ei vielä yleisemmin ollut, ja määräsivät osan ylijäämästä käytettäväksi sivistystyön tekemiseen. Tämä periaatetta ns. rochdalelainen osuuskauppaliike on myöhemminkin noudattanut. Se on tukenut sivistystyötä monessa muodossa, perustanut kansanlehtiä, kustantanut kirjoja vieläpä perustanut kustannusliikkeitäkin. Tämän lisäksi se on tukenut tutkimustoimintaa, sivistysrahastoja ja varsinkin työväen sivistystoimintaa.

ROCHDALELAISEN OSUUS- KAUPPALIIKKEEN LISÄPERI- AATTEET

Kansainvälisen osuustoimintaliiton kannanottoon voidaan epäilemättä yhtyä ja kansainvälistä osuustoimintaliittoa voidaan onnitella siitä, että sen on onnistunut periaatteisiinsa sisällyttää paljon ja ehkä tärkeimmän siitä, mikä oli Rochdalen osuuskaupalle ja vielä nykyajankin osuuskauppaliikkeelle olennaisinta. Mutta epäilemättä jo mainittujen lisäksi voidaan määrittellä eräitä periaatteita, jotka puolestaan nekin kuvaavat tärkeitä puolia nykyaikaisen osuuskauppaliikkeen olemuksesta ja toimintatavoista. Että eräisiin niistä sisältyy jotakin uutta

uranuurtajien periaatteisiin verrattuna, on luonnollista, kun ajattelemme, että nykyaikainen osuuskauppaliike on siinä määrin kehittynyt, että sen monien toimintamuotojen on täytynyt olla Rochdalen uranuurtajille tuntemattomia. Niinpä esim. nykyisen osuuskauppaliikkeen aktiivinen hintapolitiikka oli vieras uranuurtajille, jotka vaatimattomasti olivat ns. päivänhintapolitiikan kannalla. Nykyinen osuuskauppaliike ei myöskään harrasta työntekijäin "voittoon osallistumista", joka uranuurtajille oli kovin kallis periaate, vaan on järjestänyt asian toisin pyrkimällä olemaan mallityönantaja, samalla kun työntekijät osallistuvat ylijäämään ostajajäseninä. Myös yhteiskuntajärjestelmällisen päämääränsä nykyinen osuuskauppaliike määrittelee aivan uudella tavalla uranuurtajiin verrattuna, jotka näkivät sen koko-osuustoiminnallisten siirtolain perustamisessa. Edelleen jo osuuskauppojen liittyminen keskusjärjestön ympärille oli siinä muodossa kuin se sittemmin tapahtui osuuskauppaliikkeen ensi vaiheelle jotakin uutta ja vielä suuremmassa määrin on sitä myöhemmin kehittynyt kansainvälinen osuustoiminta omine järjestöineen. Niinpä näyttääkin siltä, ja sen osoittaa nykyistenkin periaatteiden hyväksymisen yhteydessä sattuneet seikat, että lähdetään tarpeettoman ahtaalta pohjalta, jos

nykyaikaisen osuuskauppaliikkeen peruseriaatteita määrättäessä liian suuressa määrin kiinnitetään huomio ns. Rochdalen alkuperäisiin periaatteisiin. Oikeastaan ei olekaan puhuttava Rochdalen periaatteista, vaan *rochdalelaisen osuuskauppaliikkeen periaatteista*, ts. niistä periaatteista, joita Rochdalen traditiolle perustuva ja tältä pohjalta kehittynyt osuuskauppaliike yleisimmin hyväksytyn ja johdonmukaisimmin kehitetyn käsityksen mukaisesti on itselleen omaksunut.

Tällaisia rochdalelaisen osuuskauppaliikkeen lisäperiaatteita on epäilemättä monia, mutta kysymyksessä on löytää niistä laajakantoisimmat ja olennaisimmat. Niitä etsiessämme voimme osaksi turvautua niihin moniin määrittelyyrittäisiin, joita on tehty sekä ennen KOLn periaatemäärittelyä että sen jälkeen. V. 1925 tunnettu ruotsalainen osuustoimintamies Anders Örne julkaisi kirjasen "Seitsemän periaatetta" (ilmestynyt suomeksikin). Hänen periaatteistaan neljä poikkeaa KOLn määrittelemistä ja ovat siis lisäperiaatteita. Nämä ovat seuraavat: 1) Liikkeessä tarvittava pääoma on saatava jäseniltä ja sille on maksettava rajoitettu korko. 2) Osuuskunnan tulee käsitellä ainoastaan puhdasta, väärentämätöntä tavaraa. 3) Tavarankäytössä tai myynnissä on aina annett-

tava fäysi mitta ja paino. 4) Tavallisia vallitsevia markkinahintoja on seurattava tavarann myynnissä ja luottoa ei saa antaa eikä ottaa. (Näiden lisäksi Örne mainitsee ylijäämän jakamisen ostosten mukaan, jäsen- ja ääni-periaatteen sekä sivistystyön edistämisen.) Teoksessaan "Osuustoiminnallinen kansanvalta" tunnettu amerikkalainen osuustoimintakirjailija J. P. Warbasse, Yhdysvaltain osuustoimintaliiton esimies, puhuu kolmesta rochdalelaisesta osuustoimintaperiaatteesta, jotka ovat 1) kansanvaltainen hallinta, 2) rajoitettu korko osuuspääomalle ja 3) ylijäämäsäästöjen käyttö jäsenten hyväksi, sosiaalisiin tarkoituksiin tai jako jäsenille sen mukaan kuin he ovat osuuskuntaa käyttäneet. Tämän lisäksi tekijä erottaa 12 osuustoiminnallista menettelytapaa, nim.: 1. vapaaehtoinen liittyminen, 2. rajoittamaton jäsenmäärä, 3. osuuskunnan käyttövelvoitus, "niin kauan kuin se tyydyttää hänen (jäsenen) tarpeensa yhtä edullisesti kuin toiset laitokset.", 4. jäsenten osallistuminen käyttökapitaalinhankintaan, 5. käteismaksu, 6. osuuskunnan suoritus ylijäämällä, 7. määrätty osa ylijäämästä osuustoiminnalliseen kasvatustyöhön, 8. osuuskunnan omaisuuden hintojen alentaminen inventointien yhteydessä, 9. päivänhinnat, 10. toiminnan laajentaminen ja yhtyminen, 11. kansainvälinen

osuustoiminta, 12. kansanvaltainen kontrolli. Yhdysvaltain osuustoimintaliiton 9. kongressissa, joka pidettiin Chicagossa 1934, tehtiin esitys, että funnustettuihin 7 periaatteeseen lisättäisiin vielä 8:s, nimittäin "jatkuvan osuustoiminnallisen laajenemisen periaate". Otsakkeella "Osuustoiminnan perusteet" englantilainen osuustoimintamies T. W. Mercer julkaisi v. 1931 Kansainvälisen osuustoimintaliiton kuukausijulkaisussa varsin syvämielisen ja omaperäisen analyysin rochdalelaisen osuuskauppaliikkeen periaatteista, tullen huomattavassa määrin KOL:n periaatteista eroavaan tulokseen. Hänkin erottaa 7 periaatetta, mutta määrittelee ne seuraavasti: 1) yleismaailmallisuuden (universaalisuuden) periaate, 2) kansanvaltaisuuden periaate, 3) oikeudenmukaisuuden periaate, 4) säästävyyden periaate, 5) julkisuuden periaate, 6) yhtenäisyyden periaate, 7) vapauden periaate. Epäilemättä Mercer on terävästi havainnut monia niistä periaatteista, joille osuustoiminta viimekädessä perustuu. Tässä mielessä hänen tutkimuksensa on huomattava. Mutta toisaalta useimmat hänen mainitsemistaan periaatteista ovat aivan yleisiä, soveltuen moniin muihin yhteiskunnallisiin liikkeisiin. Vaikkakin siis Mercerin mainitsemilla periaatteilla on tärkeä merkitys osuustoiminnankin kannalta, pitäisimme

suotavana, että nimenomaan osuustoiminnalle olennaiset periaatteet määriteltäisiin täsmällisemmin.

Seuraavassa pyrimme omasta puolestamme osaksi edellämainittuihin teoreetikkoihin nojautuen määrittelemään eräitä rohdalelaisen osuuskauppaliikkeen lisäperiaatteita, jotka mielestämme ovat tälle osuuskauppaliikkeelle ja sen toiminnalle olennaisia. Epäilemättä ne ainakin luovat lisävalaistusta tämän osuuskauppaliikkeen olemukseen.

1. *Vapaaehtoisuuden periaate.* Rochdalelainen osuuskauppaliike on aina pitänyt vapaaehtoisuutta tämän osuuskauppaliikkeen olennaisimpiin ominaisuuksiin kuuluvana. Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan tällöin seuraavaa:

a) *Osuuskauppaliikkeen sisäinen vapaaehtoisuus.* Liittyminen jäseneksi on vapaaehtoista, samoin eroaminen jäsenyydestä. Samoin ei ole myöskään mitään osuuskauppallista ostopakkoa, vaan jäsen saa ostaa sieltä, mistä katsoo olevan itselleen edullisinta. Korkeintaan voidaan puhua moraalisesta ostouskollisuus-velvollisuudesta. Osuuskauppaliikkeessä ei siis, kuten eräissä maataloudellisissa osuus-

kunnissa, ole pantu voimaan pakollista käyttövelvollisuutta. Kun Rochdalen osuuskaupan alkuvuosina joku ehdotti, että osuuskauppa alkaisi soveltaa ostopakkoa, lausui *Charles Howarth*, joka on saanut nimen "osuuskauppaliikkeen lainlaatija", seuraavat merkittävät sanat: "Minä tahdon", sanoi hän, "että osuuskauppaliike menee eteenpäin ja tahdon tehdä kaikki, mitä on vallassani, sen edistämiseksi. Mutta vapaus on periaate, jota minä kannatan ilman rajoituksia ja mieluummin kuin luovun siitä, tahdon olla ilman niitä etuja, joita osuuskauppatoiminta minulle tarjoaa". Samaa vapaaehtoisuuden periaatetta on sovellettu osuusliikkeiden ostovelvollisuuteen osuustukkukaupasta. Eräät osuuskauppateoreetikot, kuten *Anders Örne*, ovat pitäneet vapaaehtoisuutta osuuskauppaliikkeen menestyksen tärkeimpiin tekijöihin kuuluvana.

b) *Ulkonainen vapaaehtoisuus*. Tällä tarkoitetaan sitä, että osuuskauppaliike ei halua, että valtiolta tavalla tai toisella *pakottaisi* kansalaisia osuusliikkeiden jäseniksi. Tämä voisi tapahtua suoranaisesti lainsäädännön avulla, kuten Venäjällä kommuunitalouden aikana, tai välillisesti siten, että jäsenet saisivat määrättyjä valtion myöntämiä etuja vain liittymällä osuuskunnan jäseniksi, kuten on ollut laita Englan-

nissa eräisiin maataloudellisiin osuuskuntiin nähden. Rochdalelainen osuuskauppaliike ei ole halunnut tällaisia valtiovallan pakkotoimenpiteitä.

Osuuskauppaliike on mahdollinen useanlaisessa valtiollisessa pakkojärjestelmässäkin, mutta se ei ole rochdalelaista osuustoimintaa.

On huomautettu, että vapaaehtoisuuden periaate voidaan johtaa "avoimen jäsenyyden periaatteesta", koska viimeksimainitun periaatteen mukaan jäsen voi vapaasti liittyä osuuskuntaan ja erota siitä. Pidämme kuitenkin parempana mainita vapaaehtoisuuden periaatteen erikseen, koska siihen sisältyy myös ostopakon kieltäminen, sekä yleensäkin, koska siinä selvästi ilmaistaan eräs rochdalelaisen osuuskauppaliikkeen olennaisimpia piirteitä, nim. se, että osuuskauppaliike on yhteiskunnallista eikä valtiollistettua toimintaa. Viimeksimainitussa suhteessa vapaaehtoisuuden periaate viittaa samaan kuin oman avun periaate.

2. *Oman avun periaate.* Rochdalen osuuskauppatoiminnalle olennaisena on aina pidetty sitä, että tämän osuuskaupan perustaminen oli ilmauksena oman avun periaatteesta. Uranuurtajat eivät enää tahtoneet turvautua vieraseen eli yksityisliikemaailman apuun, vaan läh-

toivat ottaa omien asioiden hoidon omiin käsiinsä. Rochdalen osuuskaupan erottaa useista aikaisemmista yrityksistä nimenomaan se, että toimintaan ei lähdeetty jonkun ulkopuolisen ihmistävän aloitteesta ja hänen tuellaan, vaan omiin voimiinsa turvaten. Myöhemmin on samasta periaatteesta tehty johtopäätökset eräiden muidenkin ulkopuolisten tekijäin, kuten valtion tai kuntain avun suhteen. Rochdalelainen osuuskauppaliike yleensä kieltäytyy ottamasta vastaan tällaista avustusta, koska se epätasapuolisuutensa vuoksi herättäisi muissa piireissä kateutta ja vastustusta, antaisi avustajalle oikeuden sekaantua osuuskunnan asioihin ja mahdollisesti lamauttaisi osuuskunnan omaa valppautta.

Tämä ajatus käy ilmi myös Kansainvälisen osuustoimintaliiton sääntöjen 1. pykälästä, jossa sanotaan: "Kansainvälinen osuustoimintaliitto, tarkoituksenaan jatkaa Rochdalen kunnan uranuurtajain työtä ja viedä se päätökseen, pyrkii *täysin itsenäisesti* ja omiin voimiinsa turvaten korvaamaan nykyisen, kilpailuun perustuvan yksityistaloustalouden osuustoiminnallisella järjestelmällä, joka ottaa huomioon yhteisedut sekä perustuu vastavuoroisuuteen ja *itseapuun*."

3. Jäsenten yhteisöllisen (kollektiivisen) isän-

nyyden periaate. Tähän periaatteeseen sisältyy kaksi puolta, nimittäin:

a) jäsenten oikeuksien ja etujen ensisijaisuuden (primäärisyyden) periaate. Tämä on se periaate, joka jyrkimmin ja selvimmin erottaa osuusliikkeen yksityiskaupasta. Jäsenet ovat osuusliikkeen perustajia, omistajia ja käyttäjiä ja on selvää, että heille osuusliikkeeseen ja sen hoitoon nähden on eräitä primäärisiä oikeuksia ja että osuusliikkeen tulee kaikessa toiminnassaan pitää silmällä etusijassa jäsenten oikein ymmärrettyä etua. Sen sijaan yksityiskaupassa omistajan oikeudet ja etu ovat luonnollisesti etusiialla. Hyvin onkin sanottu, että kun yksityiskaupassa omistaja on myyntipöydän takana, hän osuusliikkeessä on sen edessä. Ostaja ja myyjä eivät ole vastakaissuhteessa, vaan he ovat tavallaan "yhtä puolta". Myyntipöytä ei heitä erota, vaan yhdistää. Yksityiskauppakin voi ottaa huomioon ostajien edun, mutta aina sekundäärisenä, koska liiketoiminnan tarkoituksena on ensi sijassa liikkeenomistajan hyöty. Jäsenten oikeuksien ja etujen tulee olla "oikein ymmärrettyjä", koska näihin etuihin kuuluu myös osuusliikkeen olemassaolo ja sen toiminnan kehittyminen; niitä ei siis saa käsittää niin ahtaasti, että seurauksena olisi yhteisen yrityksen vahinko tai tuhoutuminen.

Periaatteeseen kuuluu olennaisesti, että jäsenillä on oikeus määrätä liikkeen johto sekä ne periaatteet, joiden mukaan toimintaa on ohjattava, sekä jatkuvasti kontrolloida niitä.

(On ilmeistä, että po. periaatteelle läheistä sukua ovat erikseen mainitut rehellisen kaupan, oikeiden mittojen ja painojen, kunnollisen tavaran sekä julkisuuden periaatteet. Niillä on kuitenkin myös yleinen yhteiskuntamoraalinen puolensa, joka niissä tuntuu olevan etualalla, joten ne on syytä mainita erillisinä periaatteina.)

Jäsenten isännöiden periaatteeseen kuuluu myös

b) *jäsenten velvollisuuden ja vastuun periaate*. Jäsenillä ei osuusliikkeessä ole vain oikeuksia, heillä on myös velvollisuuksia ja vastuuta. Joissakin osuuskunnissa tämä vastuu pukeutuu myös konkreettiseen lisämaksuvelvollisuuden muotoon. Mutta silloinkin, kun tällaista lisämaksuvelvollisuutta ei ole, jäsenillä on osuusliikkeeseen nähden sekä heidän oman intressinsä että moraalin sanelemia velvollisuuksia. Liittyttyään osuuskuntayhteisyyteen he ovat velvollisia kaikin keinoin ja ennen kaikkea ostoskollisuutta osoittamalla edistämään osuuskunnan toimintaa.

Yksityisten jäsenten isännyyttä rajoittaa se, että jäsenten isännöys on laadultaan yhteisöllistä (kollektiivista). Yksityinen jäsen ei siis voi osuusliikkeessä tai yleensä osuuskunnassa esiintyä liioitelluin "isännän ottein", koska on monia, ehkä tuhansia muita jäseniä, jotka myös on otettava huomioon ja jotka mahdollisesti eivät hänen "otteitaan" hyväksyisi.

Vaikkakin parhaillaan elävät jäsenet juriidisesti ovat osuuskunnan isäntiä, on moraalisesti otettava huomioon myös ne ehkä monetkin jo kuolleet jäsenpolvet, jotka työllään ja uhrauksillaan (osuuskunnan hyväksi pidätetty ylijäämän osa) ovat olleet myötävaikuttamassa osuuskunnan menestykseen ja varallisuuteen. Tästä syystä useimpien osuuskuntien säännöissä onkin pykälä, jossa määrätään, että "jos osuuskunta puretaan, älköön sen varoja jaettako jäsenille enempää kuin mitä kukin on suorittanut osuusmaksuna. Jos sen jälkeen on varoja on ne käytettävä osuustoiminnan edistämiseen puretun osuuskunnan toiminta-alueella" tai "yleishyödyllisiin tarkoituksiin". Osuuskunnan omaisuus on näinollen kollektiivista laajemmassakin mielessä; se on saanut eräänlaisen lievästi "yhteiskunnallisen" leiman. Tästä johtuu myös, että osuuskuntaa on pidettävä tavallaan yleishyödyllisenä, puoliyhteiskunnallisena laitoksena.

Jäsenten isännyyden periaatteesta johtuu se osuuskauppaliikkeelle olennainen piirre, että osuuskauppatoiminta ei ole voitontavoitteluloutta vaan tarpeidenkattamistoloutta ja että se asettaa palvelumotiivin voitontavoittelumotiivin tilalle. Se korvaa kilpailun ja vastakkaisuuden keskinäisellä avulla ja yhteistyöllä. Jäsenten isännyyden periaate johtaa kehitettynä "eksansiivisen yhteisyyden periaatteeseen".

4. *Rehellisen kaupan periaate.* Yksityisessä kaupassa on vanhoista ajoista ollut vallalla *ca-veat emptor* = ostaja-varokoon-periaate, joka erinomaisesti kuvaa niitä epärehellisiä menettelytapoja, joita ostajan ja myyjän vastakkaisuus sekä viimeksimainitun mahdollisimman suuren voiton saamispyrkimys helpostikin synnyttävät. Osuuskauppaliike vastustaa kaikkea epärehellisyyttä kaupassa. Tähän sisältyy jo sen pyrkimys oikeaan hintaankin. Se ei halua, että tavara myytäisiin toisenarvoisena kuin se todellisuudessa on. Erikoisesti se korostaa oikean mittauksen ja punnituksen välttämättömyyttä, mikä sekään ei erityisesti nykyaikana näytä olevan mikään voitettu kanta (vrt. torikauppa). Väliin onkin oikean mittaamisen periaate mainittu erityisenä rochdalelaisena periaatteena.

Aikaisemmassa kaupassa on ollut vallalla

myös toinen periaate, nimittäin *caveat venditor* = myyjä-varokoon-periaate. Tukkukauppiaiden ja tehtailijoiden asiana on ollut katsoa, kenelle he voivat myydä niin, etteivät joudu kärsimään luottotappioita. Osuuskauppaliikkeen rehellisen kaupan periaatteeseen sisältyy myös se, että se ehdottomasti seuraa oikeita kauppatapoja, ennen kaikkea maksaa laskunsa järkähämättömällä varmuudella.

5. *Aktiivisen taloudellisuuden ja oikean hinnan periaate.* Aktiivisen taloudellisuuden periaate tarkoittaa sitä, että sekä kansan- että yksityistaloudellisuuden asettamaa vaatimusta: *mahdollisimman paljon hyötyä mahdollisimman vähillä uhrauksilla* todella toteutetaan. Tämä periaate toisin sanoen kieltää järjestelmän ja menettelytavat, jotka merkitsevät kummassakin suhteessa epätaloudellisuutta ja tuhlausta.

Yksityiskapitalistisessa taloudessa, joka toimii yksityisen voitontavoittelun pohjalla, ei taloudellisuuden periaate suinkaan aina pääse toteutumaan. Varsinkin niukkuuspulan aikana havaitaan, mitenkä paljon tarpeettoman kalliita tavaroita tuotetaan (esim. kalan "jalostaminen" kalliisiin astioihin), tavarankulkuprosessiin tuottajalta kuluttajalle voi asettua melkein miten monta "välikätkä" hyvänsä jne., kunhan tämä

vain voi tapahtua voittoa tuottavasti. Yleensäkin on kapitalistisella yrittäjällä pyrkimys saada tavarasta mahdollisimman suuri voitto keinolla millä hyvänsä. Mm. yrittäjäyhtymäin muodostuminen on ilmaus tästä pyrkimyksestä.

Osuuskauppaliike pyrkii oikeaan taloudellisuuteen. Se pyrkii siihen kansantaloudellisesti hankkimalla jäsenille täysiarvoista tavaraa, järjestämällä sen kulun tuottajalta kuluttajalle mahdollisimman suoraan sekä vastustamalla yrittäjäyhtymiä ja niiden epäterveitä hinnankorotus- ja tuotannonkuristuspyrkimyksiä. Ja se pyrkii siihen yksityistaloudellisesti ei vain tarjoamalla jäsenille tilaisuuden säästävään ostamiseen ja säästämiseen, vaan myös ohjaamalla heitä oikeaan ostamiseen. Liiallinen säästäväisyys ei ole hyve, mutta oikea taloudellisuus sitä suurempi.

Osuuskauppaliikkeen taloudellisuus ei ole vain passiivista, vain pienempiin kuluihin pyrkivää taloudellisuutta kerran saavutettujen tuotanto- tai liikeorganisaatiomuotojen tai talousjärjestelmän pohjalla, vaan se on aktiivista, edistyksestä taloudellisuutta. Uranuurtajat perustivat kauppansa parantaakseen entistä kauppasyseemiä ja saadakseen parempaa tavaraa entistä huokeammalla. Sen vuoksi osuuskauppaliike on mennyt myös tuotantoon. Tämä edis-

tyksen ja uudistuksen henki kuuluu ja sen tulee aina kuulua olennaisesti osuuskauppalliseen taloudellisuuteen. Ei tuotantotavoissa ja tekniikassa, ei organisatiomuodoissa ole tarkoitus milloinkaan seisahtua paikalleen, vaan aina on pyrittävä eteenpäin. Niin kauan kuin osuuskauppaliike säilyttää oikean henkensä, aktiivisen taloudellisuuden hengen, ei ole peikoa, että ylivaltaankaan pääsevä osuustoiminnallinen talous merkitsisi pysähdystä taloudellisessa kehityksessä.

Aktiivisen taloudellisuuden periaate ilmenee lopuksi myös osuuskauppaliikkeen talousjärjestelmällisessä päämäärässä, so. osuuskauppaliikkeen pyrkimyksessä vähitellen ottaa haltuunsa yhä lisääntyvässä määrin sille soveltuvaa kauppa- ja tuotantoa ja tämän kautta asteettain muuttaa vallitsevaa talousjärjestelmää osuustoiminnalliseksi. Voi myös sanoa, että osuuskauppaliike tämän kautta pyrkii mahdollisuuksien mukaan rationalisoimaan sekä omaa että yhteiskunnan talouselämää. Tähän kuuluu olennaisesti myös eri osuustoiminnan haarojen välinen sekä toisaalta julkisen talouden ja osuustoiminnan välinen rationaalinen työnjako.

Kuten huomataan, aktiivisen taloudellisuuden periaate liittyy läheisesti ekspansiivisen yhteisyyden periaatteeseen. Niiden välillä on

kuitenkin myös eroa sikäli, että jälkimmäinen korostaa yhteisyyden merkitystä ei vain taloudellisena vaan myös moraalisen arvona.

Oikean hinnan periaate on aktiivisen taloudellisuuden periaatteen johdannainen. Aktiivisen taloudellisuuden periaate on kuitenkin laajempi kuin oikean hinnan periaate. Oikean hinnan periaate sisältää sen vaatimuksen, että tuotetulle tavaralle kaupassa pannaan oikea hinta, ja varsinkin, että kuluttaja vihdoinkin täten saa tavaran turhia ja epäoikeudenmukaisia kauppakustannuksia välttämällä oikealla hinnalla. Sen sijaan aktiivisen taloudellisuuden periaate käsittää paitsi kauppaprosessia myös tuotantoprosessin. Se vaatii paitsi kaupan myös tuotannon kaikinpuolista taloudellisuutta ja rationalisuutta.

Nykyaikainen raja-arvo-oppiin perustuva taloustiede ei mielellään halua puhua oikeasta hinnasta, koska hinta sen mukaan viime kädessä perustuu subjektiivisiin tekijöihin ja "oikeaa hintaa" ei siksi voida määritellä. Käytännöllisesti katsoen puhuminen siitä kuitenkin on sekä mahdollista että välttämätöntä. Voi sanoa, että koko osuuskauppaliike on perustettu oikean hinnan periaatteen merkeissä. Hintapolitiikkansa sekä ylijäämän- sekä muiden etujen jakopolitiikkansa avulla osuuskauppaliike pyrkii

määräämään tarvikkeille ei vain osuuskaupoissa, vaan niiden ulkopuolellakin oikean hinnan. Tätä tarkoittaa myös sen taistelu trusteja, kartelleja ja muita monopolisopimuksia vastaan, joiden kautta yksityisyrittäjät hintoja korottamalla sekä tuotantomääriä kuristamalla pyrkivät saavuttamaan mahdollisimman suuren voiton. Omia tuotantolaitoksia perustamalla osuuskauppaliikkeit usein ovat täydellisesti sekoittaneet yrittäjäyhtymäin riistosuunnitelmat ja panneet voimaan "oikean hinnan" periaatteen.

Mainittakoon, että osuusliikkeet varsinkin aikaisemmin seurasivat "päivän hintojen periaatetta", jota tästä syystä väliin on pidetty Rochdalen periaatteisiin kuuluvana. Myöhemmin voimistuttuaan osuusliikkeet usein ovat läheneet aktiiviseen hintakilpailupolitiikkaan. Tähän viittaa yllämainittu taistelu yrittäjäyhtymiäkin vastaan. Mutta silloinkin kun päivän hintojen periaatetta on seurattu, on ylijäämänjaon sekä jäsenten isännöyden johdosta oikean hinnan periaate ollut voimassa osuusliikkeiden toiminnassa.

6. *Kunnollisen tavaran periaate.* Tämän periaatteen havaitaan olleen voimassa jo uranurtajien ensimmäisessä osuuskaupassa. Osuuskaupan pyrkimyksenä ei ole myydä ihmisille

mahdollisimman paljon tavaraa, olkoon se sit-
ten hyvää tai huonoa, vaan se pyrkii hankki-
maan jäsenistölleen edullisinta, kunnollista ta-
varaa, vieläpä neuvoa heitä järkevään ostami-
seen. Tästä periaatteesta seuraa erittäin tär-
keitä johtopäätöksiä sekä osuuskaupalliseen
ostopolitiikkaan (tarkastuslaboratoriot), tuotan-
toon että esim. reklaamitoimintaan nähden.

7. *Julkisuuden periaate.* Likeistä sukua re-
hellisen kaupan periaatteelle on osuuskaupalli-
nen julkisuuden periaate. "Siellä, missä on
pimeyttä, siellä on myöskin vilppiä, totuuden
salaamista ja furmeltuneisuutta", sanoo Mercer.
Voittoa tavoittelevat yksityisliikkeet haluavat
usein pitää liikkeen asiat täysin salassa ja pi-
tävät tällaista salakähmäisyyttä täysin luonnol-
lisena asiana. Osuuskauppaliike sen sijaan pyr-
kii toteuttamaan julkisuusperiaatetta toiminta-
kertomustensa ja tiliselostustensa laatimisessa
sekä hallintoelintensä ja jäsentensä yleisissä ko-
kouksissa. Ilman julkisuuden periaatteen nou-
dattamista osuusliike ei voi säilyttää jäsen-
tensä luottamusta.

8. *Eksansiivisen yhteisyyden periaate.*
Osuuskauppaliike on yhteistoimintaa ja ekspan-
siivista (laajenemaan pyrkivää) yhteistoimintaa.

Se ei ole yhteistoimintaa vain etujen saavuttamiseksi jäsenille, vaan se on myös yhteistoimintaa yhteistoiminnan itsensä vuoksi. Yhteistoiminta ja yhteisyys on siinä korotettu aatteelliseksi toimintaperiaatteeksi, jota toteutetaan ja sovelletaan niiden päämäärien saavuttamiseksi, joita varten osuuskunta on perustettu. Niinpä osuuskauppaliike vastustaa kaikkia erottavia raja-aitoja ja se haluaa muokata eri ryhmiä siihen suuntaan, että osuustoiminnallinen yhteistyö ja yhteisyys kävisi niiden välillä mahdolliseksi. Se vastustaa erottavia raja-aitoja eri osuuskauppojen välillä. Se pitää eri osuuskauppoja yhteiseen osuuskauppaliikkeeseen kuuluvina ja on luonut keskusjärjestöjä tätä yhteisyyttä palvelemaan ja ylläpitämään. Se vastustaa raja-aitoja eri maiden osuuskauppaliikkeiden välillä. Tästä syystä se työskentelee kansainvälisen kaupan rajoituksia vastaan ja on luonut kansainvälisiä aatteellisia ja taloudellisia keskusjärjestöjä tätä yhteisyyttä ylläpitämään ja palvelemaan. Siksi onkin väliin puhuttu osuuskauppaliikkeen yleismaailmallisuuden periaatteesta. Se vastustaa myös raja-aitoja eri osuustoimintahaarojen välillä ja työskentelee yhteisymmärryksen ja yhteistyön aikaansaamiseksi niiden välillä oikeuden ja kohtuuden pohjalla. Eräs osuustoimintateorian kysymyksiä on, muodostaako osuustoiminta yhteyden, olemas-

saolevasta eriseuraisuudesta ja vastakohtaisuuk-
sistakin huolimatta. Esim. tunnettu osuustoimintateoreetikko prof. Ernst Grünfeld vastaa tähän kysymykseen myöntävästi. ¹⁾ Samassa mielessä on väliin myös puhuttu kaikkien osuustoiminnan haarojen muodostamasta yhtenäisestä "osuustoimintaperheestä".

Ekspansiivisen yhteisyyden periaate sisältyy ainakin osaksi avoimen jäsenyyden periaatteeseen. Se tekee mahdolliseksi osuuskauppaliik-
keelle muodostua yhteiskunnalliseksi liikkeeksi. Mutta avoimen jäsenyyden periaate ei viittaa pyrkimykseen perustaa uusia osuuskuntia, kuten ekspansiivisen yhteisyyden periaate. Sen sijaan tämä päämäärä kuvastuu paitsi ekspansiivisen yhteisyyden myös valistustyön tekemisen periaatteessa.

Ekspansiivisen yhteisyyden periaatteeseen sisältyy toisaalta pyrkimys taloudelliseen integra-
tioon; toisin sanoen osuuskauppaliike pyrkii asteittain ottamaan haltuunsa yhä uusia sille soveltuvia kaupan ja tuotannon aloja ja sa-

¹⁾ "Huolimatta syvälleikäyvistä erilaisuuksista on siis mahdollista puhua yhdestä osuustoimintaliikkeestä, kunhan vain ei jää huomaamatta, että osuuskuntien yhteyttä ei ole sekoitettava yhtenäisyyteen ja vielä vähemmän samanlaisuuteen." *Ernst Grünfeld: Das Genossenschaftswesen, volkswirtschaftlich und soziologisch betrachtet*, s. 16. Halberstadt 1928.

malla yhä suuremman osan talouselämää. Se siis pyrkii, kuten KOLn säännöissä sanotaan, "korvaamaan nykyisen, kilpailuun perustuvan yksityistalousjärjestelmän osuustoiminnallisella järjestelmällä". Juuri tämä "pystysuora" ekspansio onkin edelläviitatuksi "vaakasuoran" ekspansion ja yhteisyyden perustana. Tällöin syntyy kuitenkin tärkeä kysymys erilaisten osuuskuntien välisestä rationaalisesta työnjaosta.

Kaikki osuuskunnat eivät, eivätkä edes kaikki osuuskauppaliikkeetkään, tunnusta kaikkia edelläesitettyjä periaatteita. Varsinkin ekspansiivisen yhteistoiminnan periaate siinä muodossa kuin se yllä on hahmoiteltu, on eräille osuuskauppaliikkeille vieras. Ne eivät näe rauhallisessa yhteistoiminnassa ja yhteishengessä siinänsä aatteellista arvoa, vaan katsovat osuustoiminnan perustana olevan lähinnä vain jäsenten oman edun tavoittelun. Meidän mielestämme ne kuitenkin ovat nykyaikaiselle rochdalelaiselle osuuskauppaliikkeelle ominaisia, samalla kuin ne johdonmukaisesti kehkeytyvät vanhasta rochdalelaisesta traditiosta.

KIRJALLISUUTTA

- T. W. Mercer: Foundations of Co-operation. Rochdale Principles and Methods. Review of International Co-operation 1931.
- Herman Stolpe: Kooperativa grundsatser och problem. Tukholma 1944.
- G. J. Holyoake: Rochdalen kunnan uranuurtajain historia. Helsinki 1926.
- Onni Toivonen: Kulutusosuustoiminnan peruseriaatteen. Helsinki 1933.
- V. S. Alanne: Kuluttajaosuustoiminnan perusteet. Superior, Wis. 1937.
- Axel Pählman: Pionjärerna. Tukholma 1944.
- Anders Örne: De sju grundsatserna. Tukholma 1925.
- Ernst Grünfeld: Das Genossenschaftswesen, volkswirtschaftlich und soziologisch betrachtet. Halberstadt 1928.
- Gromostov Mladenatz: Histoire des doctrines coopératives. Parisi 1933.
- James Peter Warbasse: Co-operative Democracy. New York 1923.
- F. Hall & W. P. Watkins: Co-operation. Manchester 1934.
- KOLn Kongressi-Agendat ja pöytäkirjat (Report) vuosilta 1930, 1934 ja 1937.

